

**CZARNOGÓRA**  
**Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską**



**Informacje ogólne**

Powierzchnia	13,8 km <sup>2</sup>
Ludność	628,8 tys.
Waluta	EUR
Język	czarnogórski (oficjalny status mają j. serbski, bośniacki, albański i chorwacki)
Prezydent	Milo Djukanović (od 15 kwietnia 2018 r.)
Premier	Duško Marković
Wicepremier Minister Polityki i Systemu Finansowego	Milutin Simović
Wicepremier Minister Rozwoju Regionalnego	Rafet Husović
Minister Gospodarki	Dragica Sekulić
Ambasador RP w Podgoricy	Artur Dmochowski
Ambasador Czarnogóry	Budimir Šegrt (od marca 2019 r.)

**Podstawowe wskaźniki gospodarcze Czarnogóry**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PKB (dynamika%)	3,2	5,1	2,7	3,9	2,8	bd
Inflacja (% PKB)	1,5	0,5	2,4	2,9	2,5	bd
Stopa bezrobocia (%)	17,7	17,1	16,0	15,5	14,9	bd
Eksport (mln EUR)	1306,0	1325,8	1765,0	1889,1	-	bd
Import (mln EUR)	1937,4	2061,7	2130,0	2322,0	-	Bd
Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w mln EUR	816,0	754,4	687,2	659,2	-	bd

Źródło: Ministerstwo Finansów Czarnogóry

**1. Sytuacja gospodarcza.**

Czarnogóra jest republiką parlamentarną. Jako jedyny kraj w regionie Bałkanów Zachodnich wprowadziła jako walutę euro. Konsekwentne wysiłki władz przyniosły pozytywne efekty i w drugiej połowie 2013 roku gospodarka Czarnogóry zaczęła powoli wychodzić z recesji.

15 kwietnia 2018 r. odbyły się w Czarnogórze wybory prezydenckie. Wygrał w I turze (53,8% głosów) prozachodni kandydat Milo Djukanović – przewodniczący Demokratycznej Partii Socjalistów Czarnogóry.

Kluczowymi projektami w strategicznym dla Czarnogóry sektorze energetycznym była budowa II bloku elektrociepłowni w Pljevlji, podwodnego kabla energetycznego zapewniającego połączenie z Włochami, poszukiwanie gazu i ropy naftowej w strefie przybrzeżnej Czarnogóry, budowa gazociągu Jońsko-Adriatyckiego (IAP) oraz budowa małych elektrowni wodnych. Ponadto zaplanowano szereg projektów w dziedzinie transportu: m. in. budowę autostrady Bar - Boljare (inwestycja chińska), linii kolejowej Bar-Budapeszt oraz rozbudowę portu w Barze (inwestycja turecka).

W najbliższych latach realizowane być mają duże zagraniczne (kapitał z Azerbejdżanu, ZEA) inwestycje w sektorze turystycznym (np. Porto Montenegro, Portonovi, Lustica Bay, Książęca Plaża). Mają one dać zatrudnienie kilku tysiącom pracowników. Ma to istotne znaczenie biorąc pod uwagę niewielką populację Czarnogóry i wysokie bezrobocie.

30 sierpnia 2020 odbyły się 11. wybory parlamentarne od czasu pierwszych wyborów w 1990 roku. Wybory zakończyły najdłużej działający reżim w Europie. Po 31 latach po raz pierwszy do rządu nie weszła Demokratyczna Partia Socjalistów (DPS) – partia, z której wywodzi się urzędujący prezydent Czarnogóry **Milo Đukanović**.

Nowy rząd Czarnogóry został wybrany w dniu 4 grudnia 2020. Ma 12 ministerstw i kierowany przez premiera **Zdravko Krivokapića**. Satyrycznie nazywany jest również rządem apostołskim (12 ministrów, jako nawiązanie do dwunastu biblijnych apostołów, a także do 12 gwiazd na fladze UE). **Premier zapowiedział, że będzie to rząd dyskontynuacji, nastawiony na przeprowadzenie dogłębnych zmian w państwie. Priorytetem pozostaje integracja europejska, współpraca w ramach NATO oraz odbudowa gospodarki po kryzysie związanym z pandemią COVID-19.**

Rząd tworzą trzy koalicje: „Dla przyszłości Czarnogóry”, „Pokój jest naszym narodem” oraz „Czarno na białym”.

Jest to rząd ekspercki bez przedstawicieli mniejszości, mimo że w Czarnogórze nie ma większości etnicznych. Mimo zaproszenia premiera Krivokapicia polityczni przedstawiciele Bośniaków i Albańczyków odmówili wejścia do nowego rządu.

Reżim Đukanovicia był nieprzygotowany na pandemię Covid-19 - zaledwie kilkoma tysiącami masek na twarz i bez specjalnego sprzętu medycznego. W dniu 26 marca 2020 r. Czarnogóra oficjalnie zwróciła się do NATO / EADRCC o pomoc międzynarodową. Pomimo nieprzygotowania kadrowego i sprzętowego do skutecznej reakcji na pandemię Covid-19, reżim ogłosił zwycięstwo nad pandemią i ogłosił Czarnogórę krajem wolnym od koronawirusa już w kwietniu 2020 r. Reżim zamknął granice z krajami sąsiednimi, poza okresem wyborów parlamentarnych, co spowodowało spadek dochodów sezonu turystycznego poniżej 10% w porównaniu z rokiem poprzednim. Zamknięte granice zniszczyły także resztę gospodarki kraju, co w praktyce potwierdziło „skuteczne i wizjonerskie przywództwo” Đukanovicia. Okres ten był też okresem wzmożonej kampanii przeciwko Serbii i jej prezydentowi **Aleksandarowi Vučićowi** (SNS), a także przeciwko Rosji.

Analitycy uważają, że klęska reżimu Đukanovicia w wyborach parlamentarnych była konsekwencją ogromnego wzrostu przestępczości i korupcji w okresie ich 31-letniego rządu. Drugim powodem klęski było uchwalenie spornej ustawy o wolności wyznania, która wywołała masowe niezadowolenie społeczności prawosławnej. Oskarżenia przeciwko serbskiej Cerkwi prawosławnej lub prezydentowi Serbii Vučićowi służyły reżimowi jedynie jako pretekst do porażki wyborczej. W tych okolicznościach obywatele w końcu przestali bać się reżimu i zaczęli mu sprzeciwiać się.

Po upadku reżimu aktywa finansowe zostały masowo przeniesione za granicę, dokumenty zostały zniszczone i ogłoszono przetargi publiczne, aby wyciągnąć jak najwięcej pieniędzy.

Aby zapobiec upadłości, nowy rząd musiał wyemitować obligacje o wartości 750 mln euro na okres siedmiu lat z oprocentowaniem 2,8%. W marcu 2021 r. Spłacona zostanie rata pożyczki w wysokości 525 mln euro, a reszta pieniędzy z obligacji zostanie przeznaczona na rozwój gospodarczy. Dla

porównania Bośnia i Hercegowina - zamieszkała przez co najmniej sześć razy więcej niż Czarnogóra - negocjuje obecnie z MFV pożyczkę w wysokości 750 mln euro.

Analitycy uważają, że emisja obligacji o wartości 750 mln euro jest dowodem na sytuację, w jakiej znalazł się nowy rząd Czarnogóry i pokazuje wszystkie „osiągnięcia” reżimu Đukanovića. Dług publiczny Czarnogóry wynosi ponad 100% PKB. Największym krótkoterminowym wyzwaniem dla nowego rządu będzie pandemia Covid-19 i jej konsekwencje.

## 2. Polityka gospodarcza

**Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej** - gospodarka Czarnogóry oparta jest przede wszystkim na usługach (po referendum w sprawie niepodległości w 2006 r. gospodarkę zaczęto przekształcać w gospodarkę bardziej opartą właśnie na usługach niż rolnictwie) i znajduje się w fazie transformacji do gospodarki rynkowej.

**Główne sektory gospodarki** - ok. 1/4 PKB Czarnogóry stanowi turystyka. Od kilku lat kraj przyciąga każdego roku około trzy razy więcej turystów niż wynosi całkowita liczba jego mieszkańców, co pozwala prognozować dalszy wzrost znaczenia sektora turystyki w gospodarce Czarnogóry. W kraju rozwija się także przemysł wydobywczy (węgiel brunatny, boksyty, rudy żelaza, cynku i ołowiu, sól z salin morskich) oraz drzewno-papierniczy i elektromaszynowy. Grunty orne zajmują tylko 5% powierzchni kraju, zaś łąki i pastwiska ok. 35%. Hoduje się zwierzęta, takie jak np.: owce, bydło, kozy czy drób. Do najpopularniejszych zbóż uprawianych w Czarnogórze zalicza się pszenicę oraz kukurydzę, popularne są również warzywa i rośliny śródziemnomorskie (oliwki, figi, cytrusy).

**Handel zagraniczny** - w ostatnich latach Czarnogóra eksportuje głównie: aluminium, samochody oraz pakowane leki, zaś importuje przede wszystkim: ropę naftową, transformatory elektryczne i elektroniczne, sprzęt nadawczy. Główni partnerzy handlowi Czarnogóry to Serbia, Chiny, Bośnia i Hercegowina, Węgry oraz Niemcy

**Inwestycje zagraniczne** dotyczą głównie sektora turystyki, a inwestorzy lokują kapitał w nieruchomościach w najatrakcyjniejszych turystycznie częściach kraju.

**Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze gospodarczym** - dzięki uzyskaniu niepodległości w 2006 r. Czarnogóra samodzielnie współpracuje z międzynarodowymi instytucjami finansowymi (Bank Światowy, EBOR) oraz jest członkiem WTO.

**Stosunki gospodarcze z Unią Europejską** - Czarnogóra wciąż negocjuje członkostwo w UE i ten status determinuje jej relacje gospodarcze z UE. Mimo aspiracji do akcesji, UE nie jest najważniejszym inwestorem w Czarnogórze, a w relacjach handlowych również nie zajmuje czołowego miejsca. Co więcej, UE krytycznie podchodzi do bliskich stosunków gospodarczych Czarnogóry z Chinami.

Polityka gospodarcza Czarnogóry ukierunkowana jest nadal na szybką integrację z Unią Europejską Czarnogóra rozpoczęła negocjacje akcesyjne z UE 29 czerwca 2012 r. i na razie utrzymuje dobre tempo negocjacji, dzięki czemu jest liderem wśród krajów bałkańskich. Jest też pierwszym krajem kandydującym wobec którego Komisja Europejska (przy poparciu Rady UE) zastosowała tzw. „nowe podejście do negocjacji” polegające na szczególnym skupieniu się na rozdziałach poświęconych prawom prawa, sprawom wewnętrznym, wymiarowi sprawiedliwości i prawom podstawowym (r. 23 i r. 24). Rozdziały te powinny być otwierane jak najwcześniej i zamykane jako jedne z ostatnich. Główne wyzwania stojące przed Czarnogórą w drodze do UE to m. in. walka z korupcją i zorganizowaną przestępczością.

### 3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej.

W relacjach gospodarczych z Czarnogórą obowiązują w wyniku sukcesji prawnej umów (porozumienie o uregulowaniu dwustronnych stosunków traktatowych między Polską a Czarnogórą – weszło w życie 9 lipca 2010r.)m.in.:

- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji, podpisana w Belgradzie 3.09.1996r.;
- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie od podatków od dochodu i majątku, podpisana w Warszawie 12.06.1997r.;
- 25 października 2013r. została podpisana Deklaracja o współpracy między Ministerstwami Gospodarki Polski i Czarnogóry stwarzająca możliwości szeroko rozumianej współpracy w dziedzinach znajdujących się w kompetencji obydwu Ministerstw, np. organizacje misji gospodarczych, forów ekonomicznych czy też regularnych konsultacji.

### 4. Wymiana handlowa z Polską w mln EUR.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2020 2019
Eksport	19,3	42,0	45,2	30,0	46,7	33,6	72
Import	9,0	12,0	16,8	22,5	16,6	14,1	84,6
<b>Obroty</b>	<b>28,3</b>	<b>54,0</b>	<b>62,0</b>	<b>52,5</b>	<b>63,3</b>	<b>47,7</b>	<b>75,3</b>
Saldo	10,2	30,0	28,4	7,4	30	19,5	-

Źródło: GUS

20r. [mln EUR]				19r. [mln EUR]				Dynamika [%]		
Eksport	Import	Obroty	Saldo	Eksport	Import	Obroty	Saldo	Eksport 20r.	Import 20r.	Obroty 20r.
33,6	14,1	47,7	19,5	46,7	16,6	63,3	30	72	84,6	75,3

Udział Czarnogóry w polskich obrotach towarowych jest znikomy, co w pewnej mierze wynika ze stosunkowo małej skali tego rynku.

**Dane statystyczne za 2020 r.** wskazują na znaczny spadek wymiany towarowej. . Wzajemne obroty osiągnęły wartość 47,7 mln EUR ( spadek o 14,7% w porównaniu z 2019 r.). Polski eksport wyniósł 33,6 mln EUR ( spadek o 28% w porównaniu z 2019 r), natomiast import z Czarnogóry – 14,1 mln EUR (spadek o 15,4 w porównaniu z 2019 r.).

#### **W polskim eksporcie w 2020 r. dominowały:**

- jachty - 19,5%
- podpaski higieniczne - 4,6%
- przetwory spożywcze - 3,7%
- samochody ciężarowe - 3,6%
- meble - 3,4%
- czekolada - 2,6%
- aparatura do telefonii - 2,3%

- pieczywo cukiernicze, ciastka - 2,2%
- lampy - 2%
- sprzęt i aparaty ortop., protezy - 2%

**W imporcie z Czarnogóry w 2020 r. dominowały:**

- rudy cynku i koncentraty - 79,4%
- rudy glinu i koncentraty - 9,5%
- elektryczny sprzęt oświetleniowy - 5%
- bomby, granaty, torpedy - 1,7%
- odpady aluminium i złom - 1,4%
- owoce zamrożone - 0,8%

## 5. Unia Europejska

W grudniu 2011 r. Czarnogóra uzyskała status kraju kandydującego do UE, a **oficjalne negocjacje akcesyjne UE-Czarnogóra rozpoczęły się 29 czerwca 2012 r.** Proces ten poparła Rada ds. Ogólnych (GAC) w swoich konkluzjach z 11 grudnia 2012 r., podkreślając znaczenie reform jakie poczyniła Czarnogóra w 2012 r. i zachęcając ją do dalszych postępów na drodze modernizacji kraju.

Proces akcesyjny Czarnogóry przebiega zgodnie z wytyczoną w 2005 r. przez Komisję Europejską Mapą Drogową dla Bałkanów Zachodnich<sup>1</sup>. Wśród nich znajdują się m.in. podpisanie i realizacja **Umowy przejściowej w sprawach handlu i kwestii związanych z handlem**<sup>2</sup> oraz Układu o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (SSA). Czarnogóra uczestniczy w wielostronnym dialogu gospodarczym zarówno z KE, jak i z państwami członkowskimi UE. Ma on na celu przygotowanie kraju do udziału w koordynacji i nadzorze polityki gospodarczej w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej (UGiW).

Umowa weszła w życie 1 stycznia 2008 r., natomiast Układ, dzięki któremu Czarnogóra uzyskała dostęp do środków pomocy przed akcesyjnej (IPA), wszedł w życie 1 maja 2010 r. W grudniu 2012 r. odbyła się konferencja akcesyjna Czarnogóry.

Czarnogóra pozostaje liderem procesu integracji europejskiej. Na podkreślenie zasługuje utrzymująca się zgodność stanowisk Czarnogóry, w przeszłości kraju z silnymi wpływami rosyjskimi, z polityką zagraniczną UE.

Najważniejszym impulsem dla polityki rozszerzenia okazało się *State of the Union*. Przewodniczący Juncker zaznaczył, że w tej kadencji KE do rozszerzenia UE nie dojdzie, ale później ono nastąpi. W przypadku BZ wiarygodna perspektywa rozszerzenia jest konieczna dla stabilności w sąsiedztwie UE. Kandydaci muszą się skupić na rządach prawa, wymiarze sprawiedliwości i prawach podstawowych. Dla Turcji nie ma perspektywy członkostwa w przewidywalnej przyszłości. *Letter of intent* wskazał **rok 2025** jako horyzont czasowy akcesji („ruchomy cel”) w przypadku **Czarnogóry i Serbii**.

W oficjalnych wypowiedziach Czarnogóra wyrażała zadowolenie z wyznaczenia 2025 roku jako orientacyjnej daty akcesji. Jednak w rzeczywistości Czarnogóra jest rozczarowana umieszczeniem jej w jednym „pakiecie” z Serbią, ponieważ jest o wiele bardziej zaawansowana (Czarnogóra ma otwarte 28 rozdziałów, podczas gdy Serbia 10 oraz 100% *alignment* w zakresie WPZiB). W tym kontekście Czarnogóra (oraz niektóre państwa członkowskie) jest zaniepokojona możliwym osłabieniem *principle of own merits* (zasady własnych zasług). Oznacza to także wydłużenie o 3 lata dotychczasowego planu Czarnogóry - której celem była akcesja do 2022 r.

## 6. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa.

Według danych Centralnego Banku Czarnogóry do końca 2017 r. napłynęło do Czarnogóry 5 mld 519 mln USD inwestycji zagranicznych.

<sup>1</sup> Enlargement strategy 2005: roadmap for the Western Balkans.

<sup>2</sup> Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, 28.12.2008.

Dwie największe inwestycje to sprzedaż huty stali w Niksiću (21,9% państwowych udziałów) tureckiej firmie Toscelik oraz umowa na dziewięćdziesięcioletnią dzierżawę dawnych koszar wojskowych Kumbor położonych w Zatoce Kotorskiej, na terenie których azerska państwowa spółka „Socar” ma wybudować kompleks hotelowo-konferencyjny. Rozpisano przetargi na sprzedaż fabryki tytoniu (NDKP), Instytutu Medycyny Fizykalnej, Rehabilitacji i Reumatologii „dr Simo Milosević” w Igalo, Centrum Narciarskiego w Žabljaku i terminalu kontenerowego w porcie w Barze.

W ostatnich latach Czarnogóra stara się stwarzać klimat sprzyjający inwestycjom zagranicznym, m.in. poprzez ustalenie podatku dochodowego (zarówno od osób fizycznych, jak i prawnych) na poziomie 9% (najniższy w regionie) oraz ustalenie podatku VAT na poziomie 17% i 7% (na usługi turystyczne i podstawowe artykuły spożywcze). Ponad 90% wartości kapitałowej firm czarnogórskich zostało sprywatyzowanych do lipca 2010 r. Sektor bankowy, telekomunikacyjny i firmy zajmujące się importem i dystrybucją ropy naftowej znajdują się w rękach prywatnych. Najszybciej rosnącą gałęzią przemysłu jest turystyka (największy popyt na nieruchomości w rejonach nadmorskich odnotowano w latach 2006-2007).

Od podpisania we wrześniu 2010 r. porozumienia z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym dot. kredytu w wysokości 50 mln euro na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw, działa Fundusz Rozwoju i Inwestycji Czarnogóry, którego celem jest udzielanie kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom.

### **Polskie inwestycje**

Według polskich danych, w 2019 r. polskie inwestycje w Czarnogórze wyniosły 30,1 mln EUR. W 2018r. było to 30,9 mln EUR.

Główną polską inwestycją był zakup za kwotę 25 mln EUR kopalni złóż rud cynku w miejscowości Plevlja. Spółka skarbu państwa, Zakłady Górniczo-Hutnicze "Bolesław" S.A. dokonała w 2011 r. zakupu większościowego pakietu akcji firmy Gradir Montenegro (jedynego właściciela złóż). Zasoby surowca w kopalni „Supljta Stijena” dają gwarancję eksploatacji w okresie najbliższych 16 lat (przy produkcji 200 – 240 tys. ton cynku). Dostępne zasoby cynku pokrywają zapotrzebowanie około 10 procent rynku europejskiego i stanowić będą podstawowe źródło zaopatrzenia polskich hut wchodzących w skład konsorcjum ZGH Bolesław. We wrześniu 2016r. polska firma Bumech S.A. uruchomiła kopalnię boksytów w miejscowości Niksić.

### **7. Ambasada RP w Podgoricy**

Ul. Kozaračka 79  
81 000 Podgorica  
Tel. +382 20 608 320, 20 608 321  
Fax. +382 20 658 581  
e-mail: [podgorica.amb.sekretariat@msz.gov.pl](mailto:podgorica.amb.sekretariat@msz.gov.pl)

### **8. Ambasada Czarnogóry w Warszawie**

Al. Ujazdowskie 41  
00-540 Warszawa  
Tel. 22 319 19 56  
Fax. 22 319 56 74  
e-mail: [poland@mfa.gov.me](mailto:poland@mfa.gov.me)

Opracował:  
Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej  
Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii  
Marzec 2021 r.